

Samen sterk: naar onbelemmerd meedoen in de samenleving

Een inkijkje in het werk van het lectoraat
Rehabilitatie

Voorwoord

Meedoen in de samenleving: voor veel mensen met beperkingen, door bijvoorbeeld psychische problemen, een verslaving, een verstandelijke beperking of niet-aangeboren hersenletsel, is dit niet altijd gemakkelijk. Het gaat niet om een kleine groep, het betreft miljoenen Nederlanders die moeite hebben met het vinden of behouden van een opleiding of werk of die problemen ervaren in hun woonsituatie of sociale leven. Dit zijn belangrijke aspecten van het leven. Het niet kunnen deelnemen hieraan heeft grote gevolgen, zowel voor de persoon zelf (zoals het niet behalen van een diploma of werkloosheid), als ook voor de maatschappij als geheel (zoals hogere maatschappelijke kosten vanwege werkloosheidsuitkeringen). Het is daarom van cruciaal belang dat we als samenleving aandacht hebben voor deze groep en hen ondersteunen bij hun wens om volwaardig aan de maatschappij deel te kunnen nemen. Die ondersteuning bij het kunnen meedoen in de samenleving - maatschappelijke participatie - wordt rehabilitatie genoemd.

Het lectoraat Rehabilitatie, verbonden aan het Centre of Expertise Healthy Ageing en de Academie voor Sociale Studies, is in 2003 opgericht en werd tot 2023 geleid door Lies Korevaar. Onder zijn leiding is het lectoraat geworden tot wat het nu is: een groot en succesvol lectoraat waar veel docent-onderzoekers, ervaringsdeskundigen, studenten, ondersteuners en praktijkpartners samenwerken aan diverse onderzoeks- en innovatieprojecten. In 2023 ben ik Lies opgevolgd en ter ere van mijn officiële installatie als lector Rehabilitatie op 20 maart 2025, hebben we dit magazine gemaakt waarin we de thema's van het lectoraat presenteren, een selectie van onze onderzoeks- en innovatieprojecten en de opbrengsten daarvan in de schijnwerpers zetten. Ook stel ik graag de mensen en organisaties aan u voor die betrokken zijn bij het lectoraat. Samen met hen hoop ik als lector Rehabilitatie in de komende jaren bij te dragen aan een samenleving waarin iedereen onbelemmerd mee kan doen. Geen gemakkelijke opgave, maar samen staan we sterk!

Zo gezegd, zo gedaan!

Jacomijn Hofstra, lector Rehabilitatie, Hanze

Lectoraat Rehabilitatie

Het lectoraat Rehabilitatie richt zich op het maatschappelijk functioneren van mensen met participatieproblemen vanwege onder andere psychische, verslavings- en/of somatische problemen, niet-aangeboren hersenletsel, een verstandelijke beperking of dak- en thuisloosheid.

De centrale vraag die het lectoraat wil beantwoorden door middel van praktijkgerichte onderzoeks- en innovatieprojecten is: hoe kunnen we, in lijn met de wensen van de burgers, iedereen – ongeacht achtergrond – ondersteunen om volwaardig deel te nemen aan de samenleving op het gebied van wonen, leren, werken en sociale contacten?

Voor onze onderzoeks- en innovatieprojecten hebben we, binnen het brede kennisdomein van rehabilitatie en op basis van praktijkvragen, twee thema's gekozen voor de komende jaren:

1. Inzetten van ervaringsdeskundigheid
2. Rehabilitatie in het onderwijs (Begeleid Leren)

“Niets over ons, zonder ons”

Inzetten van ervaringsdeskundigheid

Eén van de thema's binnen het lectoraat is ervaringsdeskundigheid. Ervaringsdeskundigen zetten hun ervaringen met ontwrichting of ontwrichtende situaties, zoals psychische problemen, verslaving of armoede, in om anderen met soortgelijke ervaringen te ondersteunen bij hun herstel. Ook gebruiken ze hun ervaringskennis om organisaties, zoals gemeenten of zorginstellingen, te helpen bij het maken van beleid over een bepaalde aanpak of doelgroep of bij het in het algemeen gebruikmaken van de ervaringskennis van cliënten of burgers bij hun activiteiten. In het beroepscompetentieprofiel (2023) staat het als volgt omschreven: Een ervaringsdeskundige heeft het vermogen om op grond van eigen en collectieve ervaringskennis ruimte te maken voor het verkennen, ontwikkelen en benutten van ervaringskennis.

Hoe ervaringsdeskundigheid wordt ontwikkeld, staat in de afbeelding hierboven. Dit schema is in 2009 ontwikkeld door een toenmalig medewerker van het lectoraat en ervaringsdeskundige, Hilko Timmer, en wordt veel gebruikt. In woorden uitgedrukt: ieder mens heeft ervaring, sommige mensen hebben ontwrichtende ervaringen. Door te reflecteren op deze ervaringen, en door ervaringen van anderen en andere bronnen (zoals literatuur) erbij te betrekken, bouw je collectieve ervaringskennis op. Wanneer je vaardigheden ontwikkelt om deze ervaringskennis professioneel in te zetten voor anderen, voor organisaties en de samenleving, ben je ervaringsdeskundig.

De kern van rehabilitatie is ondersteuning van mensen met beperkingen bij het herstel op het gebied van activiteiten en participatie in de maatschappij. De kern van ervaringsdeskundigheid is het inzetten van je eigen ervaringen. Dit is krachtig en geeft perspectief, een stap vooruit naar de toekomst. Het is daarom niet vreemd dat veel (onderzoeks)projecten gebruikmaken van ervaringsdeskundigheid.

De meerwaarde van ervaringskennis, als derde bron van kennis naast wetenschappelijke en professionele kennis, wordt steeds meer erkend. Mensen met ontwrichtende levenservaringen bieden unieke en waardevolle inzichten die niet altijd te verkrijgen zijn via theoretische of professionele kennis alleen. Er is een groeiend besef dat beleid, zorg en ondersteuning vaak niet goed aansluiten bij de werkelijke ervaringen van de mensen die het betreft. Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de persoonlijke perspectieven van degenen die met de problematiek te maken hebben. Ervaringsdeskundigen kunnen de kloof tussen beleid en praktijk helpen verkleinen door direct in te brengen hoe systemen ervaren worden door de mensen die ermee te maken hebben. Hierdoor komen de zogeheten systeemwereld en leefwereld dichter bij elkaar.

Ondanks de toegenomen ontvankelijkheid om ervaringsdeskundigen in te zetten, is er nog veel werk te doen. Vanuit het lectoraat willen we ons inzetten voor:

- Hulp bij de implementatie van ervaringsdeskundigheid;
- Bijdragen aan gedegen onderzoek over onder meer de effectiviteit van ervaringsdeskundigheid;
- Kennis over ervaringsdeskundigheid breed beschikbaar maken;
- Familie-ervaringsdeskundigheid en interprofessionele samenwerking met ervaringsdeskundigen verder ontwikkelen;
- Citizen science of burgerwetenschap om de verbinding met de samenleving te versterken.

Begeleid Leren

Begeleid Leren richt zich op jongeren en studenten met psychische en/of cognitieve problemen die hierdoor belemmeringen ervaren bij het volgen van hun opleiding.

Begeleid Leren is afgeleid van de uitgangspunten en praktijk van de individuele rehabilitatiebenadering, zoals die door het Center for Psychiatric Rehabilitation in Boston is uitgewerkt voor Supported Education (Anthony et al., 2002). Het lectoraat ontwikkelt producten, diensten en interventies om deze groep te ondersteunen bij het kiezen, verkrijgen en behouden van een reguliere opleiding naar keuze.

Waarom is dit een belangrijk thema? Onderzoeken in Nederland en in het buitenland tonen aan dat veel studenten in het mbo, hbo en wo psychische en/of cognitieve problemen ervaren (o.a. Auerbach et al., 2016; Nuijen, 2023; Brouwer et al., 2024). Ongeveer de helft van deze groep ervaart hierdoor belemmeringen in het dagelijks leven, zoals tijdens de studie. En een deel van deze studenten stopt zelfs vroegtijdig met de studie.

“Ik heb voor deze studie al twee studies geprobeerd en daar kwam ik eigenlijk niet verder dan twee maanden. Omdat, ik weet niet precies waar dat aan lag, maar ik kwam niet verder dan de eerste tentamenweek. Dan werd het me allemaal veel te veel en verloor ik de motivatie.”

(Deelnemer Begeleid Leren)

“Ik ben gediagnosticeerd met autisme, dat betekent voor mij dat ik een aantal aanpassingen nodig heb in de studie. Hierdoor heb ik moeite met snelle veranderingen in het onderwijs en samenwerken vind ik ook lastig. Soms zeggen docenten tijdens een les opeens van ‘we gaan jullie even in een groep gooien, dan gaan jullie even met studenten in gesprek’. Dat is voor mij iets wat ik niet op het moment heel goed kan en dan raak daar heel erg overprikkeld van en dat zorgt er bij mij juist heel erg voor onrust, omdat ik niet wist wat ik van de les kon verwachten.”

(Deelnemer Begeleid Leren)

“Ik volg naast mijn opleiding ook therapie voor mijn depressie en dat maakt het inplannen van vakken, zeg maar, heel lastig. Vooral het realistisch plannen is een probleem, wat kan ik binnen de tijd doen? Vaak denk ik dat veel sneller klaar met dingen ben dan dat ik daadwerkelijk ben. Ik doe ook wel wat langer of dingen dan andere studenten.”

(Deelnemer Begeleid Leren)

Het lectoraat heeft veel methodieken, trainingen en interventies ontwikkeld op het gebied van Begeleid Leren. Hoewel we al veel hebben bereikt, blijft het thema Begeleid Leren relevant. Het aantal jongeren en studenten dat belemmerd wordt bij het studeren neemt toe, en zij geven vaker aan behoefte te hebben aan begeleiding. Daarnaast zullen bezuinigingen en veranderingen in het onderwijs ook invloed hebben op studentenwelzijn en studieprestaties. Als lectoraat willen we ons daarom blijven inzetten voor:

- Ondersteuning van studenten die door mentale, verslavings-, somatische en/of psychische problemen belemmeringen ervaren bij het studeren;
- Preventie van het ontstaan of verergeren van mentale problemen, door interventies en methodieken te ontwikkelen die daarnaast ook participatieproblemen voorkomen;
- Ondersteuning bij belangrijke transitiemomenten, zoals de overgang van het voortgezet onderwijs naar een vervolgopleiding en de overgang van school naar werk;
- Inclusiviteit, door te kijken naar doelgroepen die belemmeringen ervaren bij het studeren, maar waarvoor de aandacht nog wat onderbelicht blijft, zoals studenten met somatische problemen en internationale studenten.

Samen sterk!

De samenwerkingen van het lectoraat

Het lectoraat werkt samen met diverse partners binnen en buiten de Hanze, nationaal en internationaal in onderzoek en innovatie op het gebied van rehabilitatie.

Kenniskring

De kenniskring bestaat uit onderzoekers, ontwikkelaars, ervaringsdeskundigen, ondersteuners, praktijkpartners en trainers die direct verbonden zijn aan het lectoraat Rehabilitatie. Zij vormen de drijvende kracht achter de verschillende onderzoeks- en innovatieprojecten en trainingen die vanuit het lectoraat worden uitgevoerd.

Hanze

Binnen de Hanze werkt het lectoraat samen met verschillende partijen om een bijdrage te leveren aan studentenwelzijn, de begeleiding van studenten, het onderwijs en onderzoek.

Centre of Expertise Healthy Ageing

Het lectoraat Rehabilitatie valt onder het Centre of Expertise Healthy Ageing van de Hanze. Vanuit het Centre of Expertise Healthy Ageing worden onderzoeks- en innovatieprojecten verricht met als doel om bij te dragen aan meer gezonde jaren voor de inwoners van de noordelijke regio. Hierbij staan drie thema's centraal:

- Kansengelijkheid & participatie
- Kwetsbaarheid & passende zorg
- Gezonde leefstijl & leefomgeving

Het lectoraat Rehabilitatie zet zich samen met andere lectoren en onderzoekers in voor het eerste thema: 'Kansengelijkheid & participatie'.

"Het lectoraat Rehabilitatie en Jacomijn in persoon heeft de afgelopen jaren een stevige positie opgebouwd op belangrijke thema's zoals mentale weerbaarheid van jongeren en ervaringsdeskundigheid. Daarmee heeft de Hanze zowel nationaal als in de regio een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan vaak complexe problematiek. De kracht van het lectoraat is om door middel van praktijkgericht onderzoek te komen tot praktische handvatten voor alle betrokken partijen."

(Jeroen Pronk – Directeur Centre of Expertise Healthy Ageing)

Jacomijn Hofstra
Lector Rehabilitatie

Karola Nap
Projectmedewerker

"Het lectoraat is een plek waar samenwerking tussen onderwijs, onderzoek en werkveld centraal staat. Dit maakt het afwisselend en uitdagend."
Karola Nap

Petra Havinga
Senior-onderzoeker

Jorien van der Velde
Senior-onderzoeker

Suzanne Kroon
Senior-onderzoeker

Janne Tullius
Postdoc-onderzoeker

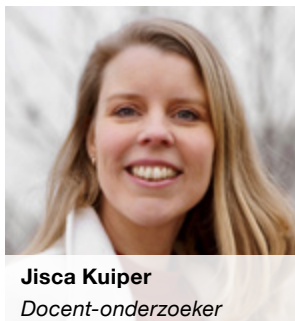

Lenny Kruit
Docent-onderzoeker

"Voor mij voelt het werken bij het lectoraat als een inspirerende en warme samenwerking. De balans tussen zelfstandig werken en samen projecten vormgeven vind ik erg leuk."
Lenny Kruit

Marcel Niezen
Docent-onderzoeker & ervaringsdeskundige

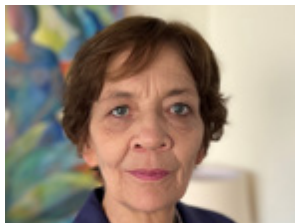

Jisca Kuiper
Docent-onderzoeker

"We benutten elkaars kracht, laten ons inspireren en verkennen nieuwe kansen, waardoor we aan mooie en relevante projecten werken met veel werkplezier."
Jisca Kuiper

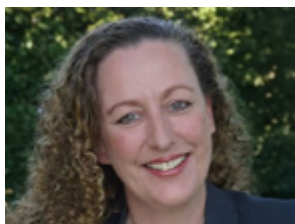
Susanne Broekema
Docent-onderzoeker

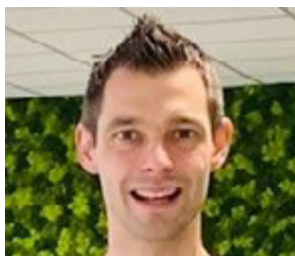
Baudien van Leeuwen
Trainer & ervarings-
deskundige

Margreet van der Meer
Ontwikkelaar & Trainer

Ellis Merkelijn
Trainer & ervarings-
deskundige

Mark Bakker
Financieel adviseur

“Wat mij aanspreekt in het werk bij het lectoraat is de samenwerking tussen verschillende disciplines. Als financial werk ik samen met een breed team en het is leuk om elkaar te versterken!”
Mark Bakker

David Wedema
Promovendus

“Het is zeer waardevol dat Lenneke vanuit Cosis bij de Kenniskring aansluit. Op deze manier blijven we op de hoogte van wat er in de praktijk speelt en kunnen we onze ideeën toetsen aan de praktijk.”
Jacomijn Hofstra

Lenneke Docter
Beleidsmedewerker Cosis

Henriëtte Klunder
Ontwikkelaar & Trainer

Dorien Fink
Ontwikkelaar & Trainer

Rik Bronsema
Docent-onderzoeker

Taskforce Studentenwelzijn

Het doel van de Taskforce Studentenwelzijn is om een integrale, Hanze brede benadering te hebben als het gaat om studentenwelzijn en waar nodig standaarden te ontwikkelen om het studentenwelzijn te verbeteren. Binnen de taskforce wordt inzichtelijk gemaakt waar een student voor wat terecht kan, maatregelen genomen om te voldoen aan het landelijk kader waar nodig en verbeteringen doorgevoerd op basis van data en aanvullend onderzoek (o.a. vanuit het lectoraat)

“Jacomijn is regievoerder Onderzoek binnen de Taskforce Studentenwelzijn. Daarmee draagt het lectoraat bij aan de monitoring en het onderzoek naar het welzijn van Hanze-studenten. Zo worden er bijvoorbeeld interventies ontwikkeld en wordt er behoefteonderzoek gedaan bij studenten en docenten. Hiermee krijgen we meer grip op wat we als kennisinstelling kunnen doen om bij te dragen aan het verhogen van studentenwelzijn.”

(Klaske Assink –Programmamanager Studentenwelzijn)

Hanze Student Support

Hanze Student Support biedt ondersteuning aan alle studenten binnen de Hanze op het gebied van mentaal welzijn, studievaardigheden en vitaliteit. Het lectoraat heeft, in opdracht van Hanze Student Support, een aantal interventies ontwikkeld op het gebied van plannen, uitstelgedrag en samenwerken. Deze interventies worden door Hanze Student Support aangeboden aan de studenten. Ook zijn meerdere decanen geschoold in methodieken die het lectoraat heeft ontwikkeld. Zij passen deze methodieken nog altijd toe.

“Het lectoraat Rehabilitatie en Hanze Student Support werken samen aan een gedeelde opdracht: het ondersteunen van studenten in hun welzijn. Het praktijkgerichte onderzoek van het lectoraat vormt een waardevolle basis voor Hanze Student Support. Cursussen zoals Succesvol Plannen en Studeren zijn mede ontwikkeld met de kennis en methoden van het lectoraat en helpen studenten bij het versterken van hun cognitieve vaardigheden.”

(Geraldine Zieleman – Teamleider Hanze Student Support)

“De samenwerking met het lectoraat Rehabilitatie ervaren wij, als studentendecanen als heel waardevol. Naast de beschikbare ondersteuningsmogelijkheden voor studenten waarnaar we kunnen doorverwijzen, hebben we ook met veel plezier deelgenomen aan het project Openheid. De opgedane kennis is goed toepasbaar in onze gesprekken met studenten.”

(Ties Onvlee en Sabine Alves - Decanen Hanze Student Support)

“Gelijke kansen en participatie zijn de bouwstenen van een inclusieve samenleving.”

Jacomijn geeft met haar lectoraat Rehabilitatie niet alleen invulling aan de belangrijke speerpunten van het Centre of Expertise Healthy Ageing, maar ook aan onze Academie voor Sociale Studies. Ze doet onderzoek naar kansengelijkheid en participatie en richt zich daarbij ook op onze eigen studenten in het hoger onderwijs. Dit is van groot belang, vooral in Groningen, waar de plek waar je opgroeit een grote invloed heeft op je kansen en deelname in de samenleving. Bovendien kunnen levensgebeurtenissen het deelnemen aan de maatschappij tot een grote uitdaging maken. De onderzoeksresultaten van Jacomijn worden meegenomen in onderwijsontwikkeling en versterken daarmee ons onderwijs waarin het draait om sociale rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid, met een sterke focus op empowerment en zelfredzaamheid.

(Jacqueline Beverwijk – Directeur Academie voor Sociale Studie)

Onderwijs

Het lectoraat Rehabilitatie heeft sterke lijnen met het onderwijs. Zo zijn er elk semester gemiddeld tien studenten van Social Work, Toegepaste Psychologie, Ergotherapie, Verpleegkunde en/of Communicatie en Multimedia Design betrokken bij onderzoeks- en innovatieprojecten voor hun afstudeeronderzoek.

“Wij hebben met veel plezier ons afstudeeronderzoek over studenten met migraine mogen uitvoeren bij het lectoraat. We kregen fijne begeleiding en hebben enorm veel geleerd. Het was een inspirerende en waardevolle ervaring om samen te werken met onderzoekers en studenten uit allerlei opleidingen!”

(Daphne Rona en Jennifer Ferwerda – studenten Verpleegkunde)

De kennis vanuit het lectoraat wordt daarnaast bij verschillende opleidingen direct in het onderwijs geïmplementeerd. Enkele voorbeelden:

- De associate degree Ervaringsdeskundigheid in Zorg en Welzijn is door het lectoraat Rehabilitatie ontwikkeld. In deze opleiding leren deelnemers hoe ze hun eigen herstelervaring effectief in kunnen zetten. Na deze opleiding kunnen deelnemers als professioneel ervaringsdeskundige aan het werk in zorg en welzijn. Deze associate degree was de eerste officiële opleiding in de wereld op het gebied van ervaringsdeskundigheid en wordt inmiddels, ook op vijf andere hogescholen aangeboden.
- Binnen de opleiding Ergotherapie wordt gebruik gemaakt van de Rehabilitatiemethodiek. Een methodiek die heel goed aansluit bij het gedachtegoed van de ergotherapie. Denken in mogelijkheden, gericht op participatie binnen alle levensterreinen. Een aantal docenten hebben via het lectoraat Rehabilitatie een cursus gevolgd over de Individuele Rehabilitatie Benadering (IRB). Deze IRB wordt nu aan de studenten Ergotherapie onderwezen en getoetst. Studenten vinden het een waardevolle methode: het stelt hen in staat ‘echt’ het gesprek aan te gaan en ruimte en regie bij de persoon te laten.

- Binnen de opleiding Toegepaste Psychologie leren studenten in hun tweede studiejaar wat rehabilitatie is en op welke wijze zij de stappen van de Individuele Rehabilitatie Benadering kunnen inzetten. In een werkcollege is er specifiek aandacht voor interventies rondom Begeleid Leren. Dit onderwijs wordt verzorgd door een van de onderzoekers van het lectoraat.
- Vanuit het lectoraat is de minor rehabilitatie ontwikkeld, een verbredende minor waarin studenten interdisciplinair leren te kijken naar verschillende vraagstukken met betrekking tot herstelondersteunend werken.
- Studenten die de Associate degree Buurtontwikkeling en Participatie volgen worden opgeleid tot buurtontwikkelaar. Buurtontwikkelaars weten wat er speelt in de leefwereld van inwoners van een buurt of dorp. Zij hebben de rol van verbinder en bruggenbouwer tussen bewoners onderling, tussen bewoners en organisaties en tussen professionals onderling. Binnen deze opleiding wordt gebruikt gemaakt van het door het lectoraat ontwikkelde boek 'Werken aan maatschappelijke participatie'.

Verder zijn docenten van verschillende opleidingen (Ergotherapie, Toegepaste Psychologie, Social Work, Verpleegkunde en de AD Ervaringsdeskundigheid in Zorg en Welzijn) betrokken als onderzoeker en/of ontwikkelaar bij het lectoraat. Hierdoor zijn de lijnen tussen de opleidingen en het lectoraat kort en kan kennis vanuit het lectoraat direct worden toegepast in het onderwijs.

Praktijkpartners

Het lectoraat werkt binnen de onderzoeks- en innovatieprojecten samen met diverse praktijkpartners uit zorg en welzijn, het sociaal domein, het onderwijs en de wetenschap. Binnen het lectoraat komen de projecten tot stand vanuit vragen uit de praktijk.

Voorbeelden van praktijkpartners waar het lectoraat mee samenwerkt

Mentaal Gezond Groningen

Mentaal Gezond Groningen zet zich in voor het verbeteren van de mentale gezondheid van inwoners van Groningen. In de regio Groningen zijn er verschillende initiatieven die zich richten op het bevorderen en verbeteren van de mentale gezondheid. Mentaal Gezond Groningen streeft naar meer samenhang en samenwerking tussen deze initiatieven. In het kader van dit platform rolt het lectoraat de Move aHead-methode, een door het lectoraat ontwikkelde cognitieve training, verder uit binnen het hoger onderwijs in Groningen en zetten we een leernetwerk Mentale gezondheid studenten op.

Innovatiewerkplaats Ervaringsdeskundigheid

De innovatiewerkplaats (IWP) Ervaringsdeskundigheid Noord-Nederland is een initiatief van het lectoraat Rehabilitatie. Binnen deze IWP werken ongeveer 30 praktijkpartners samen aan onderzoeks- en innovatieprojecten met als doel de inzet van ervaringsdeskundigheid in de praktijk te versterken (zie ook pagina 5).

Internationale samenwerking

*Working with Prof Jacomijn Hofstra
within the South African context
– Marichen van der Westhuizen
Professor and head of the department Social Work
at the University of the Western Cape*

I have met Prof Hofstra in 2016 at the Hugenote Kollege in Wellington South Africa where she, together with Prof Lies Korevaar, provided us with training on Supported Education within Higher Education contexts. During this time, we started talking about context-related student vulnerabilities in South Africa, which also impacts mental health and student success and satisfaction. Her openness for contextual realities and the exploration of ways to acknowledge the need to include this in a South African Supported Education framework has been remarkable. When I was appointed at the University of the Western Cape in 2019, I asked them if they would be willing to work with me to further explore the topic. Two training sessions and a workshop later, we were able to produce a formal PhD research study focusing on Supported Education towards holistic student wellbeing, and we presented the concept of Supported Education within the Faculty of Community and Health Sciences. The next step would be to have a university conference to discuss Supported Education in the university in 2025, and to have a national/international conference in 2026. I particularly value the way in which the sharing of expertise and the guidance and support we received contributed to the inclusion of Supported Education in South Africa.

University of Cape Town

"Our collaboration with the Professorship Rehabilitation at the Hanze University of Applied Sciences has been a valuable partnership in advocating for inclusive Supported Education services in institutions of Higher learning in South Africa, first with Professor Lies Korevaar and then with Professor Jacomijn Hofstra. Our relationship with Professor Korevaar began during his appointment as a trainer and consultant for psychosocial rehabilitation projects in the Western Cape and KwaZulu Natal Provinces from 1996 to 2013. Since then, we have fostered joint learning opportunities with Jacomijn and Lies during all their visits to the Western Cape Province. This has been done through training sessions, research collaboration, discussion forums, and knowledge exchange to support students with psychosocial disabilities in accessing, remaining in, and succeeding in higher education. Jacomijn's expertise in developing inclusive education strategies for students with lived experience of mental health conditions has enriched our understanding and practice in this field. We value this meaningful partnership and look forward to further collaborations and joint efforts to promote equitable access and success in higher education settings."

(Sharon Kleintjes, Roshan Galvaan, Fadia Gamieldeen, University of Cape Town)

Boston University

Marianne Farkas is Clinical Professor aan de Boston University en grondlegger van de Individuele Rehabilitatie Benadering. Ze is als 'visiting professor' verbonden aan het lectoraat Rehabilitatie.

Projecten in de spotlight

Trainingen, innovatie- en onderzoeksprojecten

Binnen het lectoraat lopen op dit moment verschillende projecten.

Projecten waarbij het lectoraat penvoerder is

- Kieskeurig-Stage
- VLAM-project (Voorbereid van Leeromgeving naar Arbeidsmarkt)
- Compare
- Groningen Moves aHead 2.0
- Supported Education in South Africa (SEdinSA)
- Peer2Peer-project
- Heads-Up!
- Taskforce Studentenwelzijn onderzoeken
 - Inventarisatie/behoefte onderzoek
 - Evaluatieonderzoek activiteiten
 - Implementatieonderzoek
- Begeleid Leren voor Internationale Studenten (BLIS)
- Inzetten eigen ervaringen door hulpverleners
- Cursussen GOED/EDNAH

Projecten waarin het lectoraat als partner betrokken is

- Burgerinitiatieven binnen de Regionale Taskforce Wachttijden Groningen
- Storytelling and Training to Advance Individual Recovery Skills (STAIRS)
- SPRONG Bridge2Health
- Health (in)Equality Youth-project

Leernetwerken

- Mentaal Gezond Groningen
- IWP Begeleid Leren
- Lectorenplatform Leven met Hoofdzaken
- Bridge2Health
- IWP Ervaringsdeskundigheid

Projecten en leernetwerken in 2025

Hierna zetten we een aantal van de lopende projecten in de spotlight om een beeld te geven van het soort projecten dat het lectoraat uitvoert.

Heads-Up!

In het Heads-Up!-project van het lectoraat Rehabilitatie wordt een ‘mentale gezondheidsvaardigheden’ interventie voor studenten ontwikkeld, uitgevoerd en geëvalueerd. Deze interventie, genaamd Heads-Up! is gericht op mentale gezondheidskwesties en gerelateerde studiebelemmeringen bij studenten in het hoger onderwijs. Het doel van deze interventie is dat studenten enerzijds in een vroeg stadium de juiste psychische hulp krijgen en anderzijds de juiste onderwijsondersteuning kunnen vinden, waardoor studievertraging of voortijdig schoolverlaten voorkomen kan worden. De Heads-Up!-interventie is bedoeld voor alle studenten van de Hanze, maar is ook breder toepasbaar in het hoger onderwijs.

“Ik ben betrokken bij het Heads Up-project, de samenwerking met het lectoraat is heel fijn, er is alle ruimte voor ideeën, creativiteit en we zetten met z'n allen de schouders eronder om een mooie lessenreeks te maken voor de hele Hanze op het gebied van studentenwelzijn!”

(leneke van der Veen-Strijk – docent-onderzoeker Academie voor Verpleegkunde en medeontwikkelaar Heads-Up!)

Move aHead

Veel studenten ervaren problemen met cognitieve vaardigheden zoals moeite met het maken van een planning, uitstelgedrag en/of concentratieproblemen. Deze problemen hebben vaak een negatieve invloed op de studievoortgang en het welzijn van de student. Het lectoraat Rehabilitatie heeft een training ontwikkeld, genaamd Move aHead, waarmee studenten met cognitieve problemen worden ondersteund. In de training leren studenten strategieën om de cognitieve functies waar zij moeite mee hebben te verbeteren. Deze training is op maat wat betekent dat de studenten alleen de onderdelen volgen van de vaardigheden waar zij moeite mee ervaren. De resultaten uit het project laten zien dat studenten na het volgen van de training:

- Meer cognitieve strategieën gebruiken;
- Minder cognitieve problemen ervaren;
- Minder hindernissen ervaren in hun studie;
- Minder stress ervaren in hun studie.

“Ik moet wel zeggen dat het mij wel heeft geholpen. Ik had heel erg last had van concentratie en de persoon die mij heeft begeleid, die heeft mij bewust gemaakt van wat mijn probleem is en hoe ik daarmee om kan gaan, en dat heeft me wel, dat zie ik ook terug in mijn cijfers en op tentamens. Ja, voor mij heeft het wel, ja, hij heeft het wel heel erg geholpen. Ook om doelen te halen.”

(Student)

“Ja, Move aHead heeft zeker een stukje van de stressfactor weggehaald. Gewoon doordat je in één keer, gewoon begin van dit jaar, even gaan zitten of het begin van de periode, even alles op een rijtje zetten en daarmee overzicht voor jezelf creëert met welke deadlines je hebt en over wat jou te wachten staat.”

(Student)

Vanwege deze succesvolle resultaten is Move aHead op verschillende manier doorontwikkeld en verder geïmplementeerd:

Groepstrainingen voor Hanze Student Support

In opdracht van Hanze Student Support heeft het lectoraat een aantal onderdelen van de Move aHead training doorontwikkeld als groepstrainingen. Dit heeft geresulteerd in cursussen over samenwerken, plannen en uitstelgedrag.

De cursus succesvol plannen en studeren wordt nog steeds door Hanze Student Support aangeboden.

Groningen Moves aHead!

Vanuit het platform Mentaal Gezond Groningen worden docenten van de Rijksuniversiteit Groningen en de Hanze getraind in het geven van de Move aHead training. Daarnaast wordt een provinciaal leernetwerk opgezet waarin partners uit het onderwijs-, gezondheids-, sociaal- en overheidsdomein met elkaar, van elkaar en over elkaar leren ter bevordering van de mentale gezondheid en participatie van studenten in de provincie Groningen.

Ontwikkeling Move aHead training

Ik ben betrokken geweest bij het aanpassen van het materiaal van Move aHead en het ontwikkelen van een training op maat: naar aanleiding van wat de student zelf meldt aan cognitieve belemmeringen worden voortaan een aantal cognitieve vaardigheden getraind.

Ik heb al veel docenten en studenten getraind in Move aHead en blij enthousiast over de training. Onderwijsprofessionals geven aan dat het zo prettig is direct iets bij de hand te hebben als de student aangeeft problemen te hebben op het cognitieve vlak, het materiaal is duidelijk en compleet. Maar uiteindelijk zijn het de reacties van studenten die mij het meest raken. Bijvoorbeeld van een student die een half jaar na de training een berichtje stuurt: ‘Een jaar geleden zag ik door de bomen het bos niet meer, ik stond op het punt mijn studie op te geven. Nu heb ik mijn propedeuse gehaald en zelfs extra vakken uit het tweede studiejaar. Ik weet nu hoe ik moet plannen en hoe ik me beter kan concentreren!’

(Ontwikkelaar - Franca Hiddink)

VLAM

Veel jongvolwassenen met een beperking ervaren belemmeringen bij de overgang van het volgen van een opleiding naar het vinden en verkrijgen van een passende baan. In het VLAM-project wordt door het lectoraat Rehabilitatie in samenwerking met het REA College Groningen/Leeuwarden een training (de VLAM-training) ontwikkeld en geëvalueerd waarmee jongvolwassenen met een beperking worden ondersteund bij deze overgang van opleiding naar werk. Het REA College biedt beroepsopleidingen op maat voor jongvolwassenen die vanwege ernstige scholingsbelemmeringen niet terecht kunnen in het reguliere beroepsonderwijs.

De VLAM-training wordt evidence-informed ontwikkeld op basis van effectieve instrumenten en methoden, praktijkervaring vanuit het REA College en ervaringskennis van (oud) studenten. In de training is er onder meer aandacht voor de eigen krachten van de deelnemer, belemmeringen en hoe deze te verminderen en het solliciteren (bijvoorbeeld geef ik wel of geen openheid?).

“We zijn in april vorig jaar met een paar collega's naar het symposium geweest dat het lectoraat organiseerde. Jacomijn sprak toen en zei: ‘In de toekomst zouden we als lectoraat ook projecten willen ontplooiën die te maken hebben met de overstap van school naar werk. Dat zijn dromen die we hebben voor de toekomst.’ Tijdens de pauze zijn we naar Jacomijn toe gegaan en hebben we aangegeven: ‘Dat is eigenlijk precies wat wij doen, maar waarbij we ook nog wel ondersteuning kunnen gebruiken om een professionaliseringsslag te maken. Het lectoraat Rehabilitatie sluit daar heel goed op aan. We leren daar bijvoorbeeld over theorieën en methodes die je kunt inzetten en hoe je die op een goede manier verwerkt in een training.’”

(Jelger van der Burg – loopbaancoach/arbeidsbemiddelaar REA College)

Peer2Peer

Binnen dit project komen de twee centrale thema's van het lectoraat namelijk Begeleid Leren en het inzetten van ervaringskennis/ervaringsdeskundigheid samen. Binnen dit project is het Peer2Peer Student Support (P2P)-programma ontwikkeld, uitgevoerd en geëvalueerd. Dit is een innovatief programma waarin studentcoaches met ervaringskennis studenten met psychische problemen ondersteunen bij het volhouden van hun opleiding. Achtergrond is dat veel studenten met psychische problemen belemmeringen ervaren bij het volgen van hun opleiding. Dit kan gaan om zaken als stigma en discriminatie, cognitieve problemen, of psychosociale problemen zoals samenwerken in een projectgroep. Studenten geven aan ondersteuning van onderwijsprofessionals te waarderen, maar hebben naast deze formele ondersteuning ook behoefte aan contact met peers (leeftijds- en lotgenoten) met wie zij over studiegerelateerde belemmeringen kunnen praten. P2P-programma komt tegemoet aan deze behoefte en is gebaseerd op een in de VS ontwikkeld peer-coachingsprogramma. De begeleiding door een peercoach is gericht op wat de student praktisch gezien nodig heeft om de opleiding met succes en plezier te kunnen vervolgen en is afgestemd op de behoefte van de student. Zo kan de studentcoach bijvoorbeeld ondersteunen bij het plannen en organiseren of samenwerken in groepen.

“De coach gaf tips die ze zelf ook had toegepast. Als zij het dan toch positief heeft ervaren, dan ga ik me er toch wat meer voor openstellen en denk ik sneller: we proberen het gewoon en misschien helpt het me.”

(Student die peer-coaching heeft ontvangen)

“Het meest lonend? Als een student na een gesprek zegt “Ik merk dat ik me nu weer rustiger voel en weet hoe ik weer verder kan.”

(Peercoach)

GOED

Ervaringsdeskundigheid is sterk in opkomst en de vraag naar ervaringsdeskundigen neemt alsmat toe. Om als ervaringsdeskundige aan de slag te kunnen en om voorlichting of lessen te geven is het belangrijk dat mensen hierin worden opgeleid. Om deze reden heeft het lectoraat in 2005 als een van de eerste opleidingen op dit gebied de Groninger Opleiding ErvaringsDeskundigheid (GOED) ontwikkeld. De GOED wordt gegeven door een ervaringsdeskundige en heeft als doel dat de cursisten leren reflecteren op hun persoonlijke ervaring met ontwrichtende gebeurtenissen in het leven. Daarnaast delen ze hun ervaringen met de medecursisten om zo tot collectieve ervaringskennis te komen. Verder bevordert de cursus het zetten van de eerste stappen in het vertalen van individuele ervaring en ervaringskennis naar ervaringsdeskundigheid. Zo ontdekken deelnemers of ‘het wat voor hen is’ om als ervaringsdeskundige aan de slag te gaan.

‘De GOED heeft mij meer bewust gemaakt van mijn eigen kwaliteiten en mijn valkuilen. Ik was vooral iemand die graag in de actiestand stond om te helpen (redden) zonder dat mensen mij daarom vroegen. In de cursus ben ik mij bewust geworden dat het voornamelijk gaat om te luisteren, aan te sluiten, present aanwezig te zijn en open vragen te stellen. Niet denken dat ik wel weet wat die ander nodig heeft. Het gaat om de ervaringskennis te ontsluiten bij die ander en de eigen regie te versterken. Het was een prachtige en waardevolle ervaring die ik meeneem in mijn huidige werk als ervaringsdeskundig woonbegeleider’.

(Deelnemer GOED)

“Mijn puzzelstukjes vallen op hun plek – ik wil mijn ervaringskennis verder ontwikkelen en betekenisvol inzetten.”

(Deelnemer GOED)

“De GOED-basiscursus helpt deelnemers hun ervaringen met ontwrichting te verdiepen en om te zetten in ervaringsdeskundigheid. Dit inspireert hen om anderen in herstel te ondersteunen, bij te dragen aan scholing van zorgprofessionals en ervaringsdeskundigheid te verankeren in beleid.”

(Baudien van Leeuwen – Trainer)

Op basis van de GOED is de Associate Degree Ervaringsdeskundigheid in Zorg en Welzijn ontwikkeld en zijn ook de cursussen EDNAH (ervaringsdeskundigheid voor mensen met niet-aangeboren hersenletsel) in samenwerking met Hersenletselnetwerk Noord, en de EDNIKO (Ervaringsdeskundigheid voor Nieuwkomers) in samenwerking met Vluchtelingenwerk Nederland ontwikkeld.

STAIRS

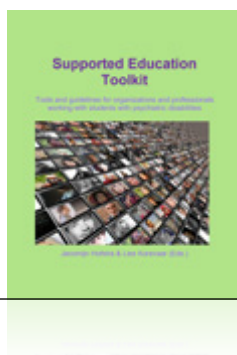
Het leren leven met de gevolgen van een depressie is voor veel patiënten een zoektocht die verder gaat dan het herstellen van de symptomen van de depressie. In de STAIRS-studie wordt onderzoek gedaan naar de effectiviteit van een nieuwe training ter ondersteuning van persoonlijk herstel. STAIRS is een groepstraining, onder leiding van een ervaringsdeskundige en een GGZ-deskundige, waarin deelnemers actief met elkaar ervaringen uitwisselen en oefeningen doen gericht op verschillende thema's die een rol spelen in het herstel.

“Vanuit het lectoraat Rehabilitatie kwam een aantal jaren geleden de mogelijkheid om in samenwerking met onder meer het Universitair Centrum Psychiatrie (onderdeel van het UMCG) een nieuwe herstelgerichte training op te zetten voor mensen met een depressie. Het lectoraat gaf mij de ruimte en ondersteuning om als projectleider samen met een enthousiaste groep ervaringsdeskundigen en GGZ-medewerkers te onderzoeken wat de bouwstenen voor de training moesten zijn en om deze uit te werken. Hieruit is de STAIRS-training ontstaan. Uiteraard willen we graag weten of de training werkt en hoe deze door mensen die eraan deelnemen wordt ervaren. Dit is dan ook een belangrijk onderdeel van het promotieonderzoek dat ik aansluitend aan de ontwikkeling startte. Als promovendus richt ik mij op het vergroten van ons inzicht in de factoren die een rol spelen in het herstellen van een depressie. Herstel zien we hierbij als het vinden van een nieuwe balans, waarbij iemand weer naar tevredenheid kan functioneren (ook als sommige gevolgen van de depressie aanwezig blijven). De kennis vanuit het lectoraat Rehabilitatie over herstelondersteuning en de inzet van ervaringsdeskundigheid is hierbij heel fijn.”
(David Wedema - promovendus)

Geïnteresseerd in onze andere projecten? Kijk op: <https://www.hanze.nl/nl/onderzoeken/centers/centre-of-expertise-healthy-ageing/lectoraten/rehabilitatie>

Publicaties

Gepubliceerde boeken

Voorbeelden van handleidingen

Onderzoeksoutput

40

wetenschappelijke
artikelen

42

hoofdstukken

19

posters

19

rapporten

216

lezingen/presentaties

Voor een overzicht van
alle publicaties scan de
QR-code.

Referenties

Anthony, W. A., Cohen, M. R., Farkas, M., & Gagne, C. (2002). Psychiatric rehabilitation (2nd ed.). Center for Psychiatric Rehabilitation, Boston University

Auerbach RP, Alonso J, Axinn WG, Cuijpers P, Ebert DD, Green JG, Hwang I, Kessler RC, Liu H, Mortier P, Nock MK, Pinder-Amaker S, Sampson NA, Aguilar-Gaxiola S, Al-Hamzawi A, Andrade LH, Benjet C, Caldas-de-Almeida JM, Demyttenaere K, Florescu S, de Girolamo G, Gureje O, Haro JM, Karam EG, Kiejna A, Kovess-Masfety V, Lee S, McGrath JJ, O'Neill S, Pennell BE, Scott K, Ten Have M, Torres Y, Zaslavsky AM, Zarkov Z, Bruffaerts R. Mental disorders among college students in the World Health Organization World Mental Health Surveys. Psychol Med. 2016 Oct;46(14):2955-2970. doi: 10.1017/S0033291716001665. Epub 2016 Aug 3. Erratum in: Psychol Med. 2017 Nov;47(15):2737. doi: 10.1017/S0033291717001039. PMID: 27484622; PMCID: PMC5129654.

Brouwer, S., Van der Wal, M., Fix, M. (2024). Landelijke mbo-leefstijlmonitor. [Landelijke mbo-leefstijlmonitor 2022-2023.pdf](#)

Nuijen, J., Verweij, J., Dopmeijer, J., Van Wamel, A., Schouten, F., Buijs, M., Van der Horst, M., Van den Brink, C. (2023). Monitor Mentale gezondheid en Middelengebruik Studenten hoger onderwijs.

Timmer, A.H. (2009). Raakt het u? Herstel en ervaringsdeskundigheid in de GGz. [Raakt-het-u.pdf](#)

Van Erp, N; Boertien, D., Liefhebber, S., & van den Berg, A. (2023).Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid. <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/2023/02/AF2064-Beroepscompetentieprofiel-Ervaringsdeskundigheid.pdf>

Samen sterk:

naar onbelemmerd meedoen in de
samenleving

Lectoraat Rehabilitatie, Hanze
Maart 2025

[https://www.hanze.nl/nl/onderzoeken/centers/
centre-of-expertise-healthy-ageing/lectoraten/
rehabilitatie](https://www.hanze.nl/nl/onderzoeken/centers/centre-of-expertise-healthy-ageing/lectoraten/rehabilitatie)